

Panel dyskusyjny z okazji 90-lecia utworzenia Polskiego Poselstwa w Berlinie, od lewej: prof. Irena Lipowicz, historyk Jürgen Vietig, Johannes Bauch (b. ambasador RFN w RP) oraz dr Marek Prawda (ambasador RP w RFN)

Polsko-niemiecka historia

RAFAŁ ŻYTYNIEC

Centrum Badań Historycznych, Berlin
Polska Akademia Nauk
zytyniec@panberlin.de

Od dwóch lat działa w Berlinie placówka naukowa Polskiej Akademii Nauk zajmująca się badaniami z najnowszej historii stosunków polsko-niemieckich

Centrum Badań Historycznych Polskiej Akademii Nauk w Berlinie powstało w 2006 r. i jest pierwszą zagraniczną placówką PAN o profilu badawczym, która realizuje własne projekty z zakresu nauk historycznych. Dyrektorem CBH PAN w Berlinie jest prof. dr hab. Robert Traba.

Pracownicy naukowcy Centrum prowadzą projekty badawcze, których wyniki prezentowane są masowemu

odbiorcy za pomocą nowoczesnych środków przekazu. W oparciu o to założenie CBH PAN realizuje dwa główne projekty: „My, berlińczycy!” – Polacy w życiu wielokulturowej metropolii nad Szprewą (XVIII–XXI w.) oraz „Polsko-niemieckie miejsca pamięci”. Prace badawcze w Centrum poświęcone są takim zagadnieniom, jak pamięć zbiorowa, polityka historyczna w Polsce, Niemczech i Europie, historia i współczesność polsko-niemieckich stosunków kulturowych, migracje pomiędzy Polską a Niemcami oraz II wojna światowa w pamięci Polaków i Niemców.

Oprócz zakrojonych na wiele lat projektów badawczych oraz indywidualnych badań pracowników naukowych Centrum organizuje we współpracy z najważniejszymi niemieckimi instytucjami naukowymi konferencje naukowe podejmujące tematy, które należą do głównego nurtu dyskusji naukowych i publicznych w Niem-

czech i Polsce. Centrum Badań Historycznych w ramach prowadzonych prac na temat najnowszej historii zaprasza do współpracy instytucje i naukowców spoza Polski i Niemiec, m.in. Francji i Litwy.

„My, berlińczycy!”

Jednym z głównych projektów badawczych realizowanych przez Centrum jest projekt „My, berlińczycy!” – Polacy w rozwoju berlińskiej metropolii od XVIII do XXI wieku. Jego celem jest zbadanie działalności Polaków w Berlinie oraz wpływu, jaki wywierali na jego rozwój kulturowy i społeczny przez ostatnie trzysta lat. Najważniejszą częścią projektu będzie otwarcie wystawy w marcu 2009 roku w centralnym Muzeum Miejskim Berlina. Przygotowywana we współpracy z Fundacją Muzeum Miejskie Berlina oraz z Muzeum Narodowym w Poznaniu wystawa jest poszukiwaniem polskich śladów w trzystuletnich dziejach Berlina. Ekspozycja ma zapoznać widza z sylwetkami zarówno sławnych, jak i nieznanymi polskimi migrantów, z polskimi miejscami i symbolami oraz wkładem polskiej sztuki i nauki w rozwój wielokulturowego Berlina.

Drugim ważnym przedsięwzięciem badawczym CBH jest projekt „Polsko-niemieckie miejsca pamięci”. Przewidziany na pięć lat interdyscyplinarny projekt skupiający ok. 100 autorów ma na celu spojrzenie na historię stosunków polsko-niemieckich z nowej perspektywy. Jego wynikiem będzie trzytomowa publikacja w języku polskim i niemieckim, której wydanie planowane jest na koniec 2010 roku. Przedstawiona w niej zostanie analiza wspólnych, osobnych i paralelnych polsko-niemieckich miejsc pamięci. Z metodologicznego punktu widzenia będzie to pierwsza próba połączenia badań nad kulturami pamięci z historią wzajemnych relacji. Pod koniec 2010 roku ukaże się trzytomowa polska i niemiecka publikacja „Polsko-niemieckie miejsca pamięci” (każdy tom będzie liczył ok. 2000 stron) pod redakcją Roberta Traba i Hansa Henninga Hahna z Carl v. Ossietzky Universität Oldenburg we współpracy z Maciejem Górnym i Kornelią Kończal.

Miejsce spotkań

Jedną z form nawiązywania polsko-niemieckiej współpracy naukowej są Colloquia CBH PAN. Spotkania mają charakter warsztatów naukowych, których głównym celem jest dyskusja i wymiana poglądów. Gośćmi spotkań są naukowcy zajmujący się problematyką stosunków polsko-niemieckich oraz zagadnieniami badań porównawczych w perspektywie środkowoeuropejskiej.

Podobny cel – wspieranie polsko-niemieckiej wymiany idei – przyświeca organizowanym i współorganizowanym przez CBH prezentacjom dorobku czołowych polskich i niemieckich humanistów. W ramach tej działalności Centrum zorganizowało dyskusje publiczne i prezentacje z udziałem m.in. profesorów Jerzego Holzera, Heinricha

Augusta Winklera, Tomasza Szaroty, Jerzego Jedlickiego, Jürgena Kocki i Karola Modzelewskiego.

Wyniki badań, referaty z organizowanych konferencji i dyskusji oraz kronika wydarzeń CBH publikowane są w roczniku CBH PAN „Historie”. Jego zadaniem jest przybliżanie niemieckiemu czytelnikowi aktualnych kierunków rozwoju w polskiej historiografii i szeroko rozumianych naukach humanistycznych. Rocznik ukazuje się w nakładzie 700 egz. w specjalizującym się w naukach humanistycznych wydawnictwie Budrich UniPress z Leverkusen i jest dostępny na niemieckim rynku księgarskim. Intencją Centrum jest wydawanie numerów tematycznych. Pierwszy numer rocznika zatytułowany jest „Wojna i jej skutki” („Krieg und seine Folgen”), co wiąże się z faktem, że jest to temat dominujący w polsko-niemieckim dyskursie publicznym ostatnich lat.

Biblioteka CBH

Biblioteka CBH służy nie tylko pracownikom i stypendystom CBH, lecz także wszystkim osobom zainteresowanym tematyką polską i polsko-niemiecką. Zgromadzony księgozbiór będzie liczyć docelowo ok. 10 tysięcy tomów i składać się z ważniejszych pozycji z zakresu historii Polski i stosunków polsko-niemieckich. Zgromadzono już ponad 7 tysięcy tomów. Ponadto biblioteka prenumeruje 24 najważniejsze polskie czasopisma naukowe.

Biblioteka ma dwa zbiory specjalne. Pierwszy stanowią polonika z terenu Niemiec, których gromadzenie, a dzięki temu ocalenie od zniszczenia, jest jednym z priorytetowych zadań biblioteki. Drugim zbiorem specjalnym są publikacje emigracyjne spoza Niemiec, takie jak paryska „Kultura”, oraz kilkaset tomów wydawnictw emigracyjnych, głównie z Wielkiej Brytanii, Francji i USA. W styczniu 2009 roku biblioteka CBH otworzyła swoje podwoje, a jej katalog dostępny jest w internecie na stronie <http://cbh.allegronet.de/>.

Więcej informacji na temat realizowanych przez Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie projektów badawczych dostępnych jest na stronie internetowej: www.cbh.pan.pl

Budynek Centrum znajduje się przy ul. Majakowskiring 47 w dzielnicy Pankow w Berlinie